

**Stanowisko Związku Pracodawców Branży Elektroodpadów „Elektro-Odzysk”
w sprawie konieczności pilnego przyjęcia rozporządzeń wykonawczych do
Ustawy o użytym sprzęcie elektrycznym i elektronicznym**

Celem uchwalonej 11 września 2015 r. Ustawy o użytym sprzęcie elektrycznym i elektronicznym (dalej jako: Ustawa o ZSEE) jest poprawa funkcjonowania systemu gospodarki użytym sprzętem elektrycznym i elektronicznym w Polsce. Jako Związek Pracodawców „Elektro-Odzysk” pragniemy zauważyć, że bez nałożenia odpowiednich standardów przetwarzania oraz ustanowienia szczelnego systemu kontroli organizacji odzysku oraz zakładów przetwarzania nie może być mowy o rzeczywistej poprawie w obszarze zagospodarowania elektroodpadów w Polsce.

O ile Związek pozytywnie ocenia wprowadzone ustawą zmiany w systemie zbiórki odpadów, to musi zauważyć, że najważniejszym powodem, dla którego rynek ten nie działa sprawnie jest w dalszym ciągu zjawisko „szarej strefy”. Poniżej wymieniono najczęściej występujące nieprawidłowości¹:

- Wydawanie fikcyjnych zaświadczeń o przetworzeniu sprzętu nigdy nie zebranego i nie dostarczonego do zakładu. Jest to możliwe, gdyż jedyne dokumentami potwierdzającymi zebranie użytego sprzętu są Karty Przekazania Odpadów (KPO), które wymieniane są między zakładem przetwarzania i firmą złomową lub recyklingową;
- Zawyżanie masy przetworzonego sprzętu;
- Demontowanie sprzętu poza legalnym zakładem przetwarzania, np. w punktach skupu złomu. Problem dotyczy szczególnie urządzeń, których koszt przetwarzania jest najwyższy. Koszt przetwarzania jest silnie powiązany ze szkodliwością danego sprzętu dla środowiska, co w efekcie powoduje, że nieprawidłowo przetwarzane są najbardziej szkodliwe dla zdrowia i środowiska sprzęty, takie jak: lodówki i monitory. W efekcie, według szacunków Związku spośród ok. 800 tys. lodówek wyrzucanych przez Polaków co roku, około 500 tys. sztuk jest niewłaściwie przetwarzanych
- Nieprawidłowe przetwarzanie sprzętu. W Polsce działają jedynie trzy zakłady przetwarzania posiadające technologie przetwarzania urządzeń chłodniczych spełniające europejskie standardy. Tymczasem znacznie więcej zakładów zajmuje się „przetwórstwem” tego typu odpadów, z pominięciem dedykowanych do tego instalacji. Nieprawidłowe przetwarzanie lodówek powoduje wydostawanie się do środowiska niebezpiecznych substancji (w tym freonów). Podobnie sytuacja wygląda

---

¹ Nieprawidłowości te zostały dobrze opisane m.in. w analizie FundEko przygotowanej na zlecenie Ministerstwa Środowiska pt. „Zakres i sposób przeprowadzania audytu zewnętrznego organizacji odzysku sprzętu elektrycznego i elektronicznego oraz zakładu przetwarzania użytego sprzętu”, listopad 2015.

w zakresie pozostałych odpadów „problemowych”, tj. sprzętu zawierającego kineskopy, czy fluorescencyjne źródła światła.

W związku z powyższym Związek Pracodawców Branży Elektroodpadów “ElektroOdzysk” apeluje o przygotowanie i pilne przyjęcie rozporządzeń wykonawczych do Ustawy o ZSEE, które umożliwią podjęcie skutecznej walki z nieprawidłowościami na rynku przetwarzania elektroodpadów w Polsce. W szczególności należy pilnie przygotować rozporządzenie określające zakres i sposób przeprowadzania audytu zewnętrznego organizacji odzysku sprzętu elektrycznego i elektronicznego oraz zakładu przetwarzania zużytego sprzętu oraz rozporządzenie dotyczące standardów przetwarzania poszczególnych rodzajów sprzętów. Poniżej przedstawione zostały kluczowe elementy, które powinny, w ocenie Związku, znaleźć się w ww. rozporządzeniach.

Rozporządzenie dotyczące standardów przetwarzania poszczególnych rodzajów zużytego sprzętu oraz wymagań wobec zakładów przetwarzania

Rozporządzenie dotyczące standardów przetwarzania poszczególnych rodzajów zużytego sprzętu powinno określać wymogi ogólne dla wszystkich rodzajów sprzętu oraz wymogi szczególne dla wybranych grup odpadów niebezpiecznych, takich jak urządzenia chłodnicze, telewizory i monitory kineskopowe (CRT) i fluorescencyjne źródła światła.

Podstawowym narzędziem, jakie powinno wprowadzać rozporządzenie jest bilans materiałowy, tj. określenie początkowej masy zużytego sprzętu oraz masy odpadów powstałych w wyniku demontażu. W tym celu konieczne jest, aby prowadzący zakład przetwarzania poza standardową ewidencją wynikającą z przepisów w zakresie gospodarowania odpadami, posiadał i prowadził także dodatkową ewidencję obejmującą:

- Rejestr stanów magazynowych w zakresie masy posiadanego zużytego sprzętu oraz masy poszczególnych odpadów powstałych po demontażu zużytego sprzętu;
- Rejestr ważeń umożliwiający podgląd poszczególnych dokumentów ważenia w powiązaniu z kartami przekazania odpadów;
- Procedurę przyjęcia ZSEE określającą m.in. procedurę tarowania oraz ważenia pojazdów dla poszczególnych typów dostaw, w tym sprzętu dostarczonego. Związek stoi na stanowisku, że zasadnym jest wprowadzenie obowiązku posiadania systemu wagowego zlokalizowanego na terenie zakładu dostosowanego do gabarytów oraz tonażu pojazdów, które obsługują dany zakład oraz zapewniającego przepustowość ważeń adekwatną do skali i zakresu prowadzonej działalności.

Ponadto Związek uważa za konieczne wprowadzenie rozporządzeniem obowiązku:

- Posiadania przez przedsiębiorców systemu monitoringu kamer wideo, z zapisem obrazu;

Prowadzenia dokumentacji dotyczącej posiadanych zasobów (ludzkich i sprzętowych) umożliwiających zagospodarowanie odpadów, **Popierane przez Związek standardy przetwarzania urządzeń chłodniczych:**

1. Instalacja powinna być przystosowana do przetwarzania łączonego urządzeń chłodniczych zawierających SZWO, F-gazy jak również pentan i pochodne, jako preferowanej i optymalnej pod kątem minimalizowania oddziaływania na środowisko formuły – oznacza to, że instalacja powinna być inertyzowana, szczelna, wyposażona w system pozwalający na wychwycenie i oczyszczenie powietrza procesowego z czynników chłodniczych oraz system monitoringu stężenia gazów wybuchowych wraz z systemem awaryjnego zatrzymania instalacji w przypadku nadmiernego wzrostu stężenia gazów wybuchowych;
2. W przypadku, gdy przedsiębiorca deklaruje przetwarzanie wyłącznie lodówek zawierających czynniki chłodnicze inne niż SZWO i F-gazy, instalacja powinna być wyposażona w urządzenie/moduł pozwalający na bezbłędną identyfikację rodzaju czynnika w piance każdej przetwarzanej lodówki, a także archiwizację i wydruk zapisów potwierdzających sprawdzenie wszystkich urządzeń przetworzonych w zakładzie;
3. Prowadzący zakład przetwarzania powinien posiadać udokumentowaną procedurę postępowania ze użytym sprzętem zawierającym czynniki chłodnicze;
4. W przypadku instalacji szczelnych, o których mowa w pkt 1 powyżej, zakład przetwarzania powinien posiadać system monitoringu szczelności instalacji pod kątem emisji CFC lub przenośne urządzenie do monitoringu wycieków CFC oraz udokumentowaną procedurę badania szczelności instalacji;
5. W przypadku instalacji innych niż szczelne, zakład przetwarzania powinien posiadać zainstalowany system pomiaru emisji gazów, w tym monitoring ciągły emisji SZWO lub F-gazów z co najmniej roczną archiwizacją pomiarów; zakład tego typu powinien odprowadzać stosowne opłaty z tytułu emisji gazów wprowadzanych do środowiska
6. Osiągnięcie przez prowadzącego zakład przetwarzania minimalnego stopnia odzysku czynnika chłodniczego i spieniającego (w przypadku izolacji PUR). Do określenia ilości urządzeń chłodniczych, w stosunku do których należy odnosić ww. wartość należy korzystać z dokumentacji (rejestr przetwarzania), o której mowa poniżej. Należy oczekiwać, że:
  - a. Całkowita ilość odzyskanych czynników chłodniczych i spieniających nie powinna być sumarycznie niższa niż 180 gr/szt. przetworzonego zużytego sprzętu zawierającego jako izolację piankę poliuretanową (PUR);
  - b. Ilość odzyskanego czynnika chłodzącego (tj. czynnika usuwanego w pierwszy etapie przetwarzania zużytego sprzętu chłodniczego z układu chłodzącego)

nie powinna być niższa niż 30 gr/szt. przetworzonego zużytego sprzętu, zawierającego nieuszkodzony układ chłodniczy;

- c. Ilość odzyskanego czynnika spieniającego (tj. czynnika usuwanego w drugim etapie przetwarzania zużytego sprzętu chłodniczego z pianki izolacyjnej) nie powinna być niższa niż 170 gr/szt. przetworzonego zużytego sprzętu, zawierającego jako izolację piankę poliuretanową (PUR).

Związek stoi na stanowisku, że zakład przetwarzania powinien posiadać szczegółową dokumentację dotyczącą m. in. liczby i masy przetwarzanych urządzeń chłodniczych poddanych przetwarzaniu oraz ich poszczególnych rodzajów oraz pozyskanego czynnika chłodzącego i spieniającego oraz pozyskanego i zagospodarowanego oleju, a także miesięcznego rejestru zużycia energii elektrycznej.

Zdaniem Elektro-Odzysku rozporządzenie powinno również określać wymagania dotyczące transportu, załadunku i rozładunku mające na celu uniknięcie deformacji urządzeń chłodniczych.

Popierane przez Związek standardy przetwarzania telewizorów i monitorów kineskopowych (CRT):

1. Obowiązek usunięcia warstwy luminoforu napyłonej na przedniej części kineskopu w sposób zapobiegający emisji elementów powłoki luminescencyjnej oraz zanieczyszczeniu innych elementów urządzenia;
2. Obowiązek usunięcia maski inwarowej i działa elektronowego;
3. Obowiązek dokumentowania i kontrolowania dziennej liczby zużytych telewizorów oraz ilości usuniętego luminoforu przetworzonych w zakładzie;
4. Obowiązek osiągnięcia poziomu odzysku w wysokości 90% wartości oczekiwanej, tj. (nie mniej niż 0,171 kg luminoforu na 1 Mg) przetworzonych odpadów z urządzeń CRT.

Popierane przez Związek standardy przetwarzania świetlówek:

1. Świetłówki powinny być skutecznie zabezpieczone przed stłuczeniem w czasie załadunku, transportu i rozładunku;
2. Zakład powinien prowadzić co najmniej miesięczną ewidencję ilości pozyskanej rtęci, wraz z obliczeniem średniej zawartości rtęci na lub jednostkę masy (oczekiwany poziom odzysku od 200 do 450g/Mg przetworzonych źródeł światła) lub ilości przetworzonych źródeł światła (oczekiwany poziom odzysku od 3 do 7 mg/szt.);
3. Zakład powinien opracować i wdrożyć wewnętrzną instrukcję pracy w zakresie zagrożeń dla środowiska oraz zdrowia ludzi wywołanych przez rtęć a także posiadać udokumentowane zapisy ze szkoleń pracowników w zakresie prawidłowego postępowania ze źródłami światła;

4. Zakład powinien posiadać udokumentowaną instrukcję dla dostawców źródeł światła, mającą na celu zapobieganie pogarszania jakości odpadów przed poddaniem przetworzeniu.

Rozporządzenie dotyczące określenia szczegółowego zakresu i sposobu przeprowadzania audytu zewnętrznego organizacji odzysku sprzętu elektrycznego i elektronicznego oraz zakładu przetwarzania zużytego sprzętu oraz szczegółowego zakresu sprawozdania z przeprowadzonego audytu (Art. 71)

Rozporządzenie powinno zapewniać, że przeprowadzany audyt będzie przeprowadzony w sposób obiektywny i transparentny, a uzyskane informacje pozwolą na rzetelną ocenę prawidłowości funkcjonowania zakładów przetwarzania oraz organizacji odzysku. W tym celu audyt powinien być sporządzany przez minimum dwóch audytorów spełniających określone warunki pozwalające im na prawidłowe wykonywanie zawodu (np. znajomość właściwych aktów prawnych, minimum kilkuletnie doświadczenie zawodowe, znajomość technologii i procesów zarządzania odpadami poświadczona udziałem w szkoleniach i kursach) oraz oprócz kontroli dokumentacji formalno-prawnej obejmować także ocenę *in situ*, zakładającą m. in. ocenę wydajności pracy zakładu przetwarzania.

Z tego względu postulujemy, aby przy audycie zakładów przetwarzania wprowadzić obowiązek:

- Dokładnej weryfikacji dostawców przywożących do zakładu powyżej 100 ton elektroodpadów miesięcznie lub minimum 10 dostawców (pięciu największych i losowo wybranych pięciu z listy pozostałych);
- Obowiązkowego weryfikowania wydruków z wag legalizowanych odpadów wchodzących i wychodzących oraz porównywanie tych mas do kwot wskazanych w kartach przekazywania odpadów (KPO);
- Dokładnej weryfikacji elementów procesu, w których łatwo można zatuszować nieprawidłowości w procesie, tj. przy własnej zbiórce odpadów w ramach lokalnych akcji, w przypadku kierowania urzędzeń do ponownego użycia oraz porównanie wytworzonych przez zakład odpadów w stosunku do rodzajów przetwarzanego sprzętu;
- Szczegółowego audytu pracy instalacji działających w zakładzie przetwarzania ze szczególnym uwzględnieniem instalacji służących do przetwarzania lodówek. Porównując wydajność instalacji do przetwarzania urzędzeń chłodniczych (ok. 30-50 szt/godz) oraz liczbę godzin pracy można ocenić wiarygodność składanych przez zakład sprawozdań o przetworzeniu lodówek;
- Przeprowadzenia oceny standardów przetwarzania poszczególnych urzędzeń ze szczególnym uwzględnieniem odpadów zawierających niebezpieczne substancje, takich jak lodówki, ekrany kineskopowe oraz świetlówki;

- Przeprowadzenia tzw. "testu 100 urządzeń" polegającego na rzeczywistym sprawdzeniu liczby urządzeń możliwych do przetworzenia w określonym czasie przy wykorzystaniu pracy osób zatrudnionych w zakładzie oraz dostępnych instalacji.

W przypadkach organizacji odzysku audyt powinien obejmować:

- Ocenę dokumentacji formalno-prawnej i spełniania przepisów ochrony środowiska, w tym zaświadczeń, o których mowa w art. 64 ust. 1 ustawy o ZSEE oraz zaświadczeń o korzystaniu ze środowiska;
- Sprawdzenie rzetelności przekazywanych danych o wprowadzonym sprzęcie, zebranych zużytych sprzęcie, przetwarzaniu zużytego sprzętu i osiągniętych poziomach odzysku i recyklingu do GIOŚ;
- Weryfikację sposobu wyboru zakładów przetwarzania zużytego sprzętu wraz z opracowaniem listy zakładów przetwarzania i procentowego wykonania obowiązku dla danej organizacji odzysku przez poszczególne zakłady przetwarzania oraz weryfikacja, czy zakłady miły fizyczną i techniczną możliwość wykonania takiej masy dla organizacji odzysku
- Ocenę wydatków na finansowanie zbierania i przetwarzania ZSEE. W celu określenia rzetelności organizacji odzysku audytor powinien sprawdzić nakłady poniesione na finansowanie zbierania i przetwarzania zużytego sprzętu (z wyłączeniem wydatków na wynagrodzenia). Efektem tego działania powinno być określenie, jaki procent przychodów organizacji odzysku z tytułu opłat wnoszonych przez wprowadzających sprzęt jest rzeczywiście przeznaczanych na zbieranie i przetwarzanie zużytego sprzętu.
- Ocenę wydatków na publiczne kampanie edukacyjne.

Warszawa, 31 marca 2016 roku

Stanowisko powstało w oparciu o rekomendacje przedstawione w następujących raportach:

1. FundEko, „Zakres i sposób przeprowadzania audytu zewnętrznego organizacji odzysku sprzętu elektrycznego i elektronicznego oraz zakładu przetwarzania zużytego sprzętu”, analiza przygotowana na zlecenie Ministerstwa Środowiska, Warszawa, listopad 2015.
2. FundEko, „Standardy przetwarzania poszczególnych rodzajów zużytego sprzętu oraz wymagania dla zakładów przetwarzania zużytego sprzętu”, analiza przygotowana na zlecenie Ministerstwa Środowiska, Warszawa, listopad 2015.

Związek Pracodawców Branży Elektroodpadów ELEKTRO-ODZYSK zrzesza przedsiębiorstwa prowadzące działalność w zakresie zbiórki, przetwarzania oraz odzysku zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego na terenie Polski.